

Identifikace zdrojů znečištění ovzduší na Kladensku

Ing. Radim Seibert, Český hydrometeorologický ústav

Úvod

T A
Č R

TA ČR TITSMZP704, část V1

Identifikace zdrojů znečištění ovzduší ve třech vybraných oblastech ČR

Doba řešení: 2018–2021

Řešitel: Český hydrometeorologický ústav

Projektová oblast 2: Kladensko

Proč Kladensko?

Výchozí podklady

- IM Kladno-Švermov, Kladno-Vrapice, Buštěhrad, Stehelčevy
- CTM pro PZKO a ročenky ČHMÚ
- TAČR TITSMZP704, část V3 („kotlíková měření“) – Příšov a Hřivice

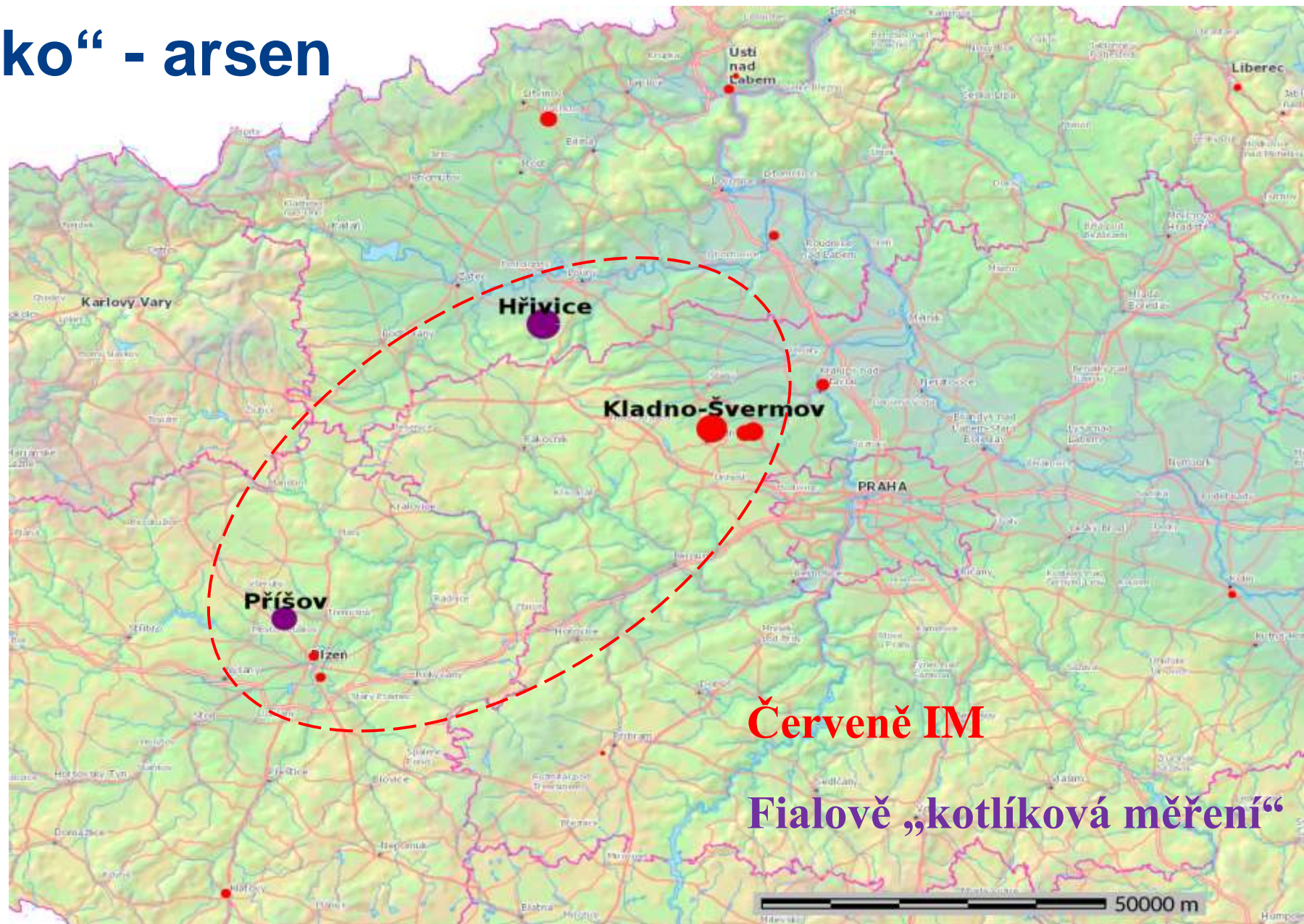
Zjištění

- Tradičně zvýšené koncentrace B[a]P a arsenu

Otázky

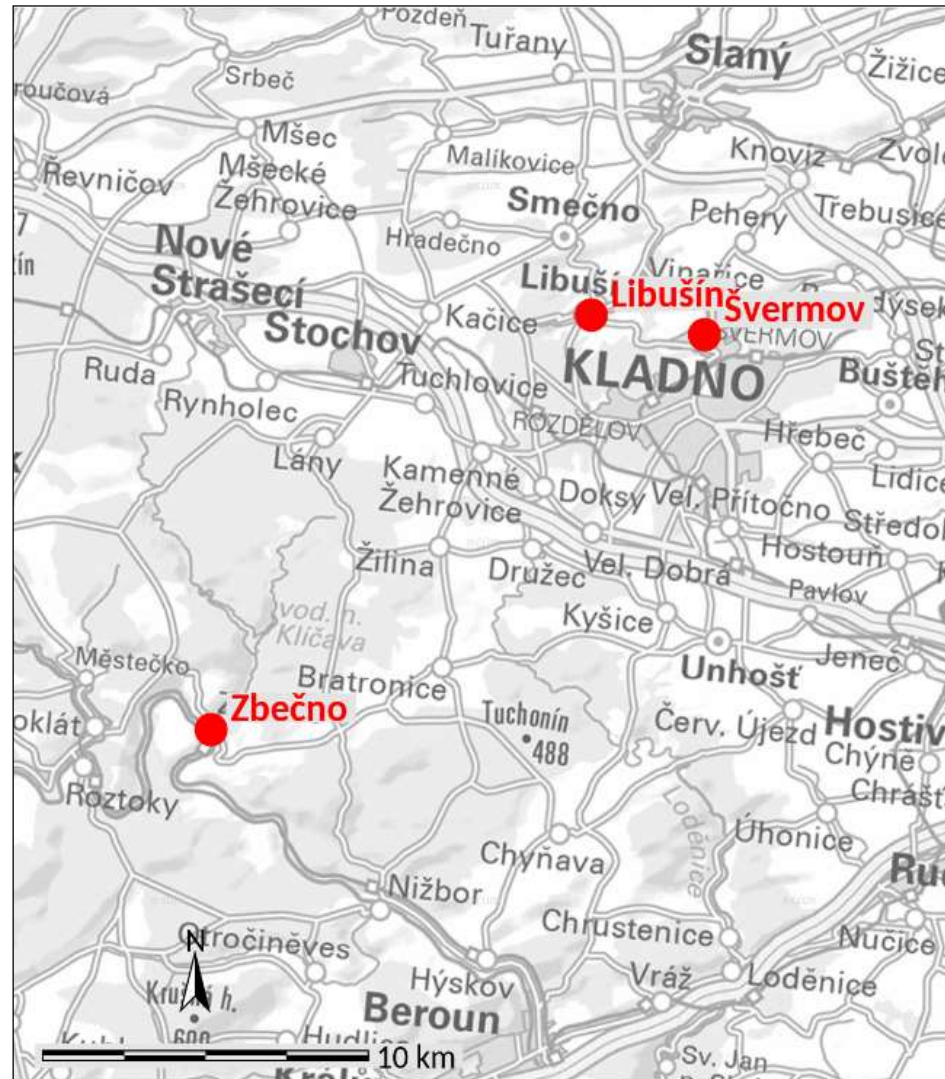
- Jaká je příčina znečištění As a B[a]P?
- Jsou dosud známé lokality s vysokým znečištěním ojedinělé nebo obvyklé?

„Širší Kladensko“ - arsen

Měřicí lokality

Měření a vzorkování

- Souběžně 3 lokality, 12hodinové navazující vzorky
- Letní část 28. 6. 2019 6:00 – 28. 7. 2019 18:00 UTC
- Zimní část 14. 11. 2019 6:00 – 15. 12. 2019 18:00 UTC
- Vzorkovače - každá lokalita 5 ks SEQ (filtry)
- Kontinuální analyzátory plynů, $PM_{2,5}$, PM_{10}

Měřicí lokality

Švermov

Libušín

Zbečno

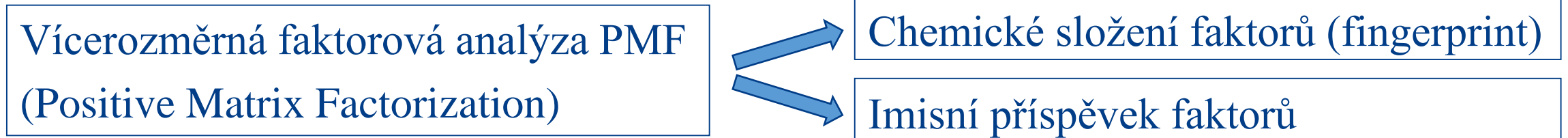
Laboratorní analýzy

- gravimetrické měření suspendovaných částic $PM_{2,5}$
- termo-optické stanovení OC , EC
- spektrometrické stanovení NH_4^+
- ICP-OES : Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+}
- IC - CD : SO_4^{2-} , NO_3^-
- GC-MS : PAH (Fl, FEN, A, FLU, PYR, BaA, CRY, BbF, BkF, BjF, BaP, I123cdP, DBahA, BghiPRL, COR, Per, Reten, Picen, BeP), hopany
- ICP-MS : Li, B, Na, Mg, Al, Si, K, Ca, Ti, V, Cr, Mn, Fe, Co, Ni, Cu, Zn, Ga, Ge, As, Se, Rb, Sr, Mo, Pd, Ag, Cd, In, Sn, Sb, Te, Cs, Ba, La, Ce, Pr, Nd, Sm, Eu, Gd, Tb, Dy, Ho, Er, Tm, Yb, Lu, Hf, Ta, W, Re, Hg, Tl, Pb, Bi, Th, U
- IC HPAE-PAD : levoglucosan, mannosan, galactosan, NH_4^+ , Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+}

Identifikace zdrojů znečišťování modelem PMF

Receptorové modelování → kvantifikace podílu zdrojů v konkrétních lokalitách

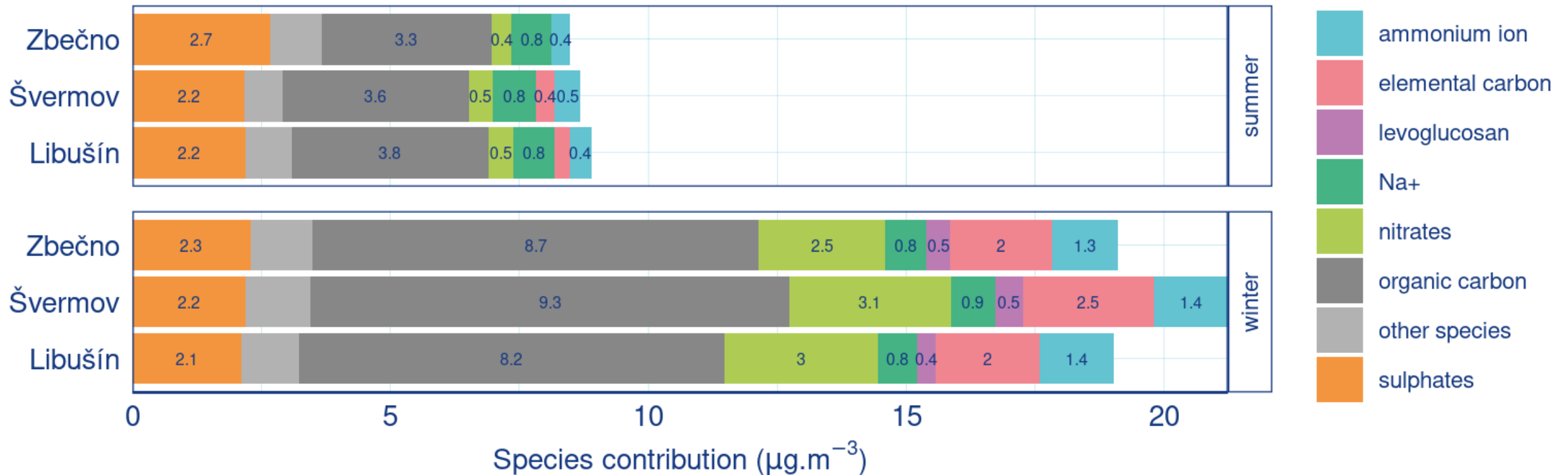

Faktor = zdroj znečišťování

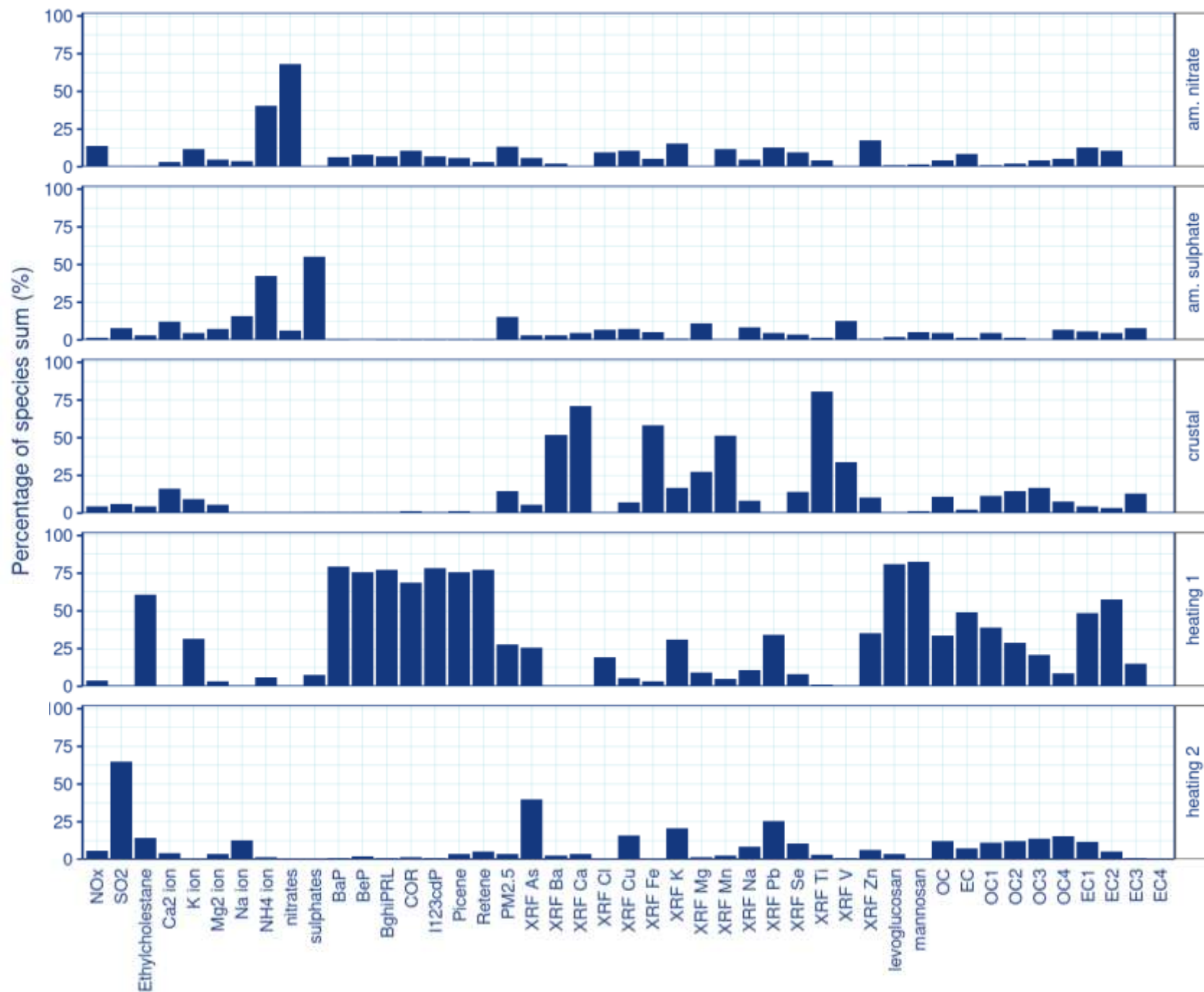
PMF vychází z časových řad naměřených **imisních** koncentrací.

Do PMF nevstupují emisní ani meteorologická data.

Výsledky – složení PM_{2,5}

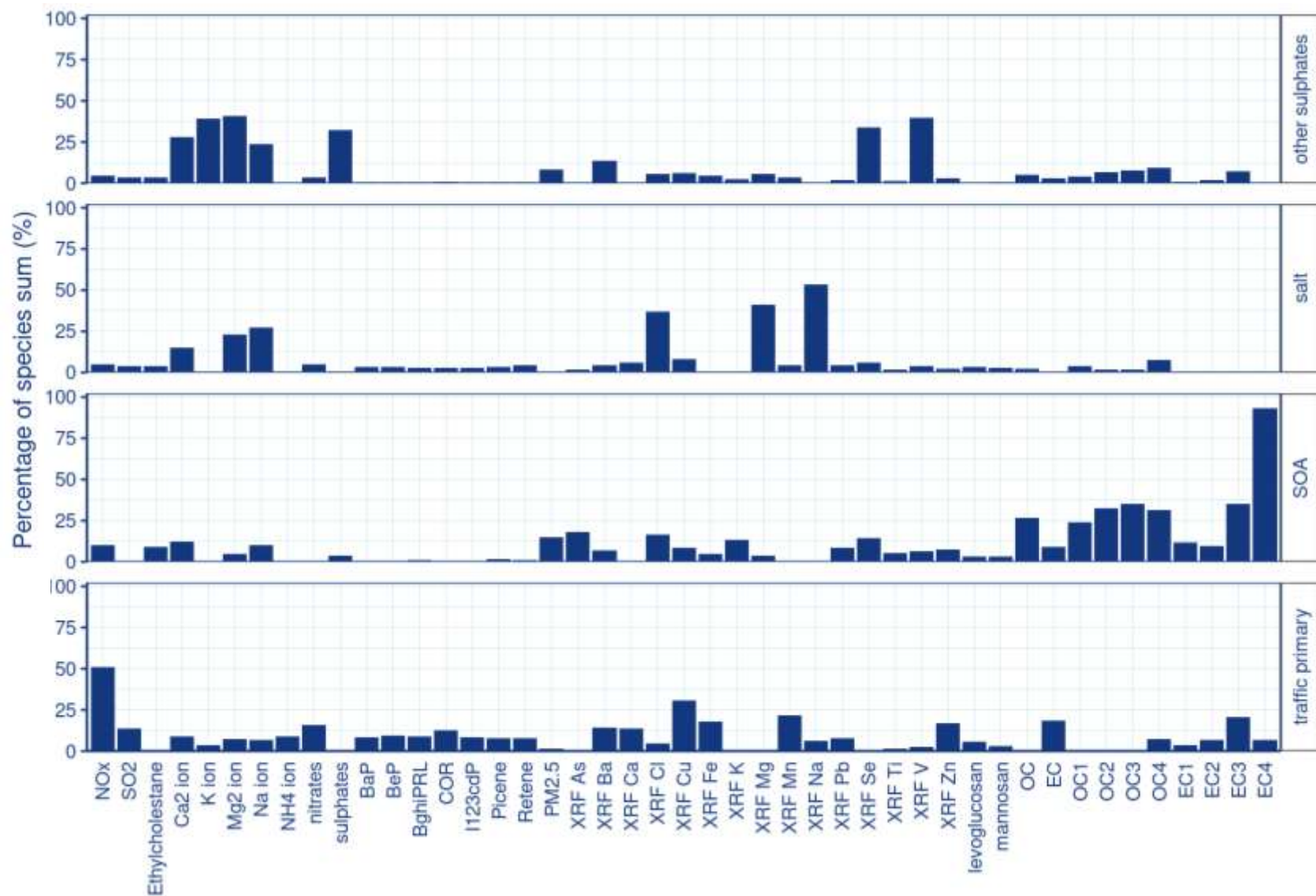

Chemické profily zdrojů identifikované pomocí PMF

Chemické profily zdrojů (pokračování)

Časové řady identifikovaných faktorů

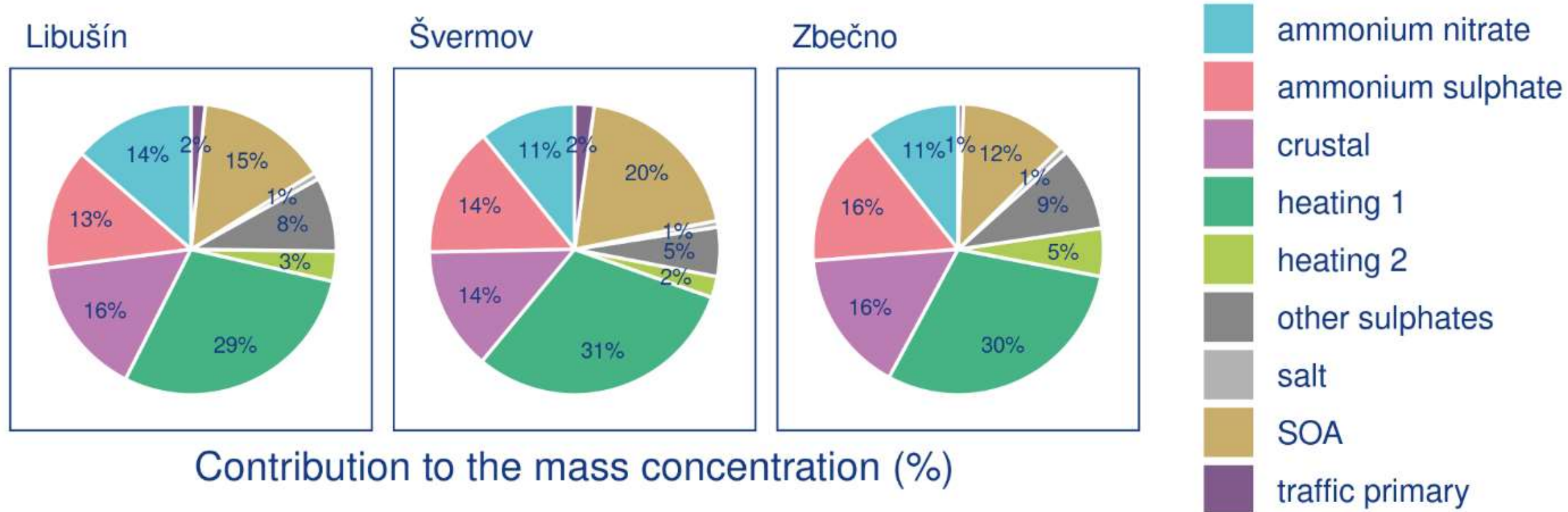

Časové řady identifikovaných faktorů (pokračování)

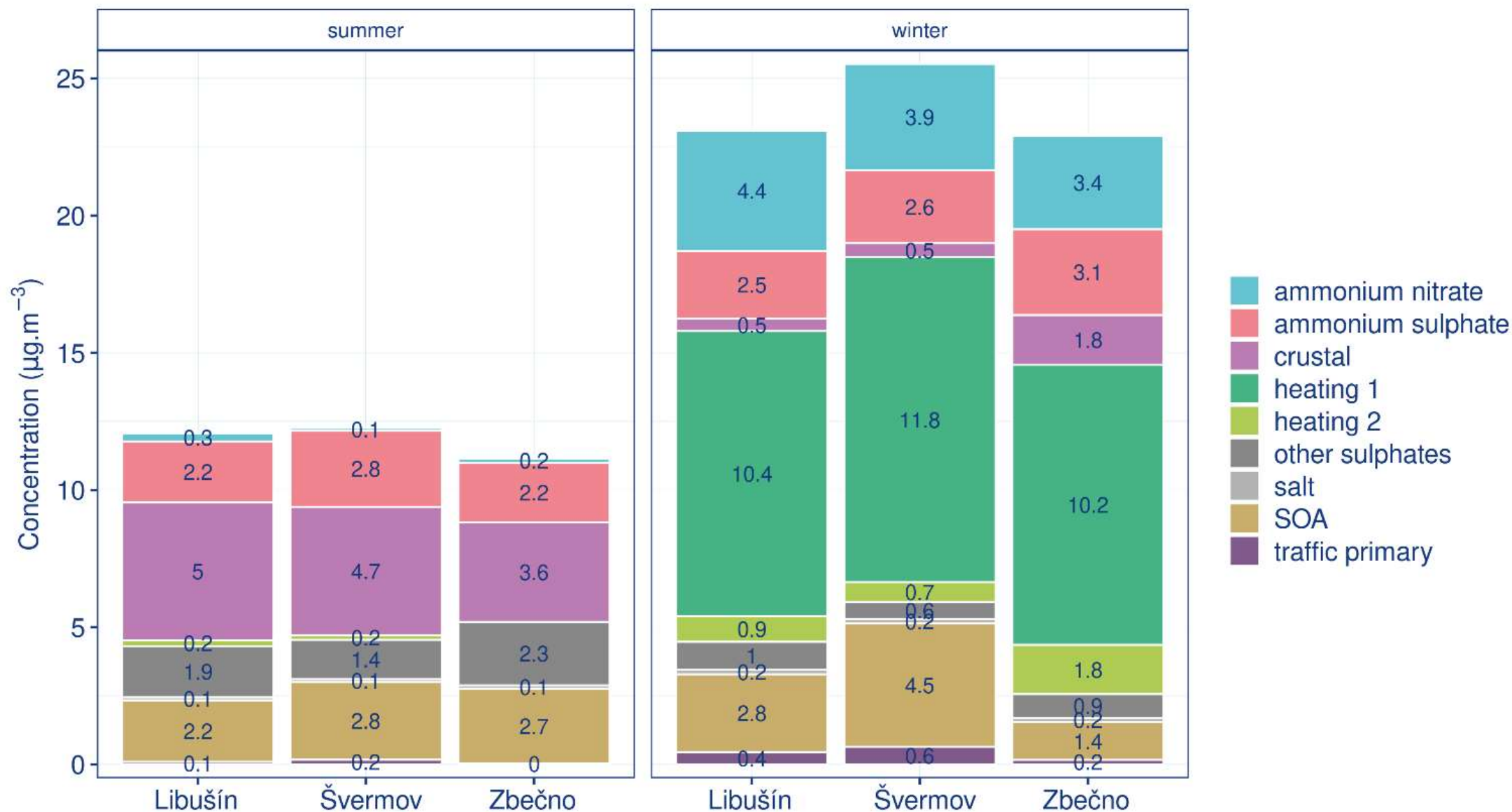

Celkové relativní podíly zdrojů na koncentraci PM_{2,5}

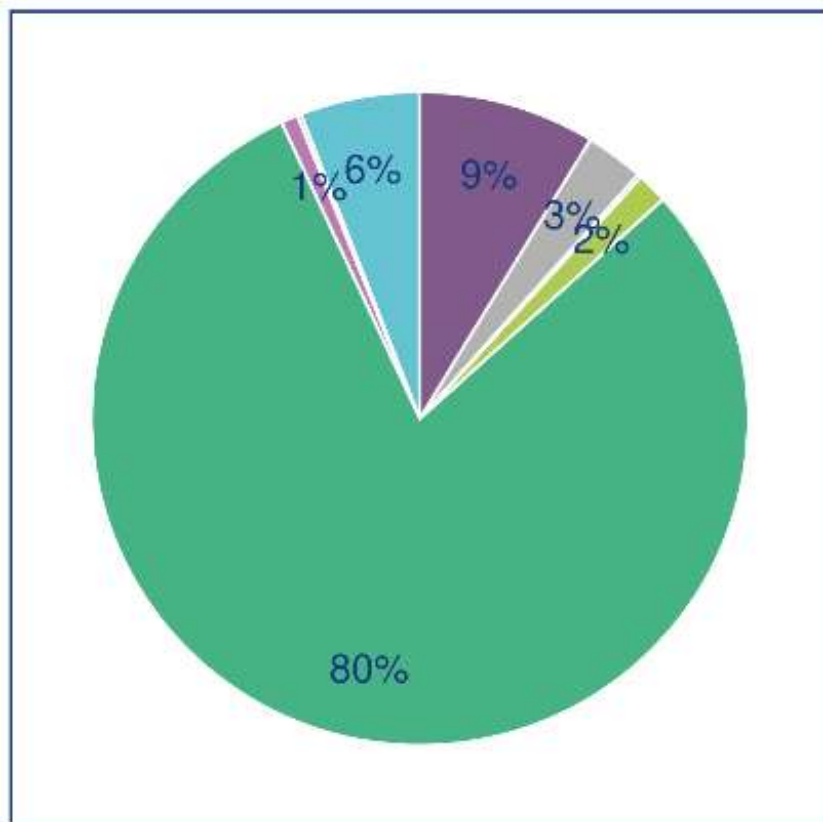

Sezonně členěné absolutní podíly zdrojů na PM_{2,5}

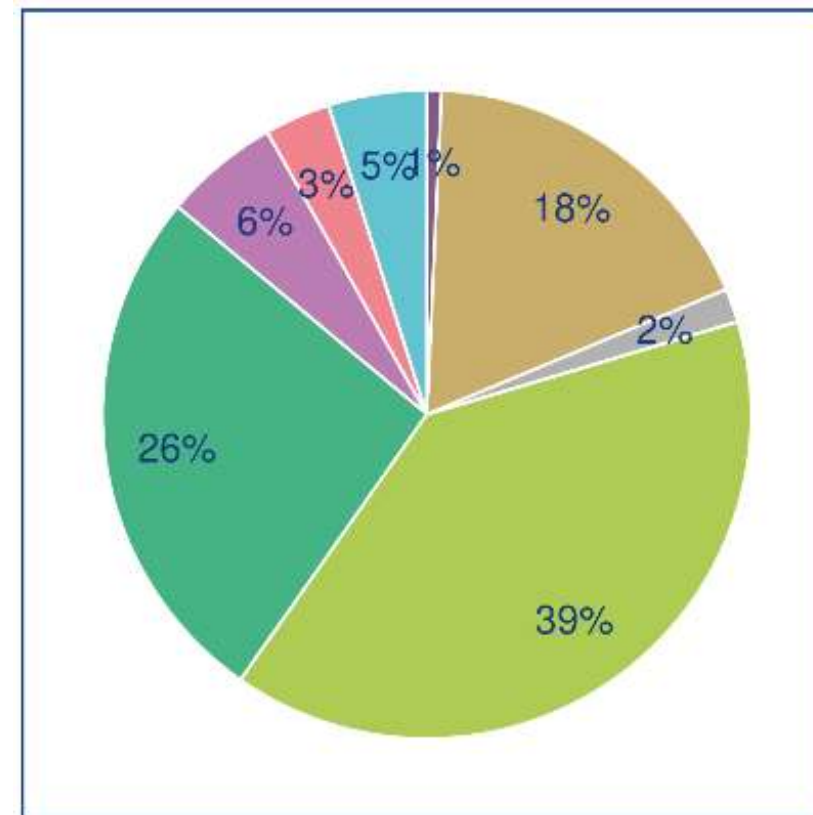
Relativní podíly zdrojů na koncentraci B[a]P a As

benzo[a]pyren

80 % z domácností

arsen

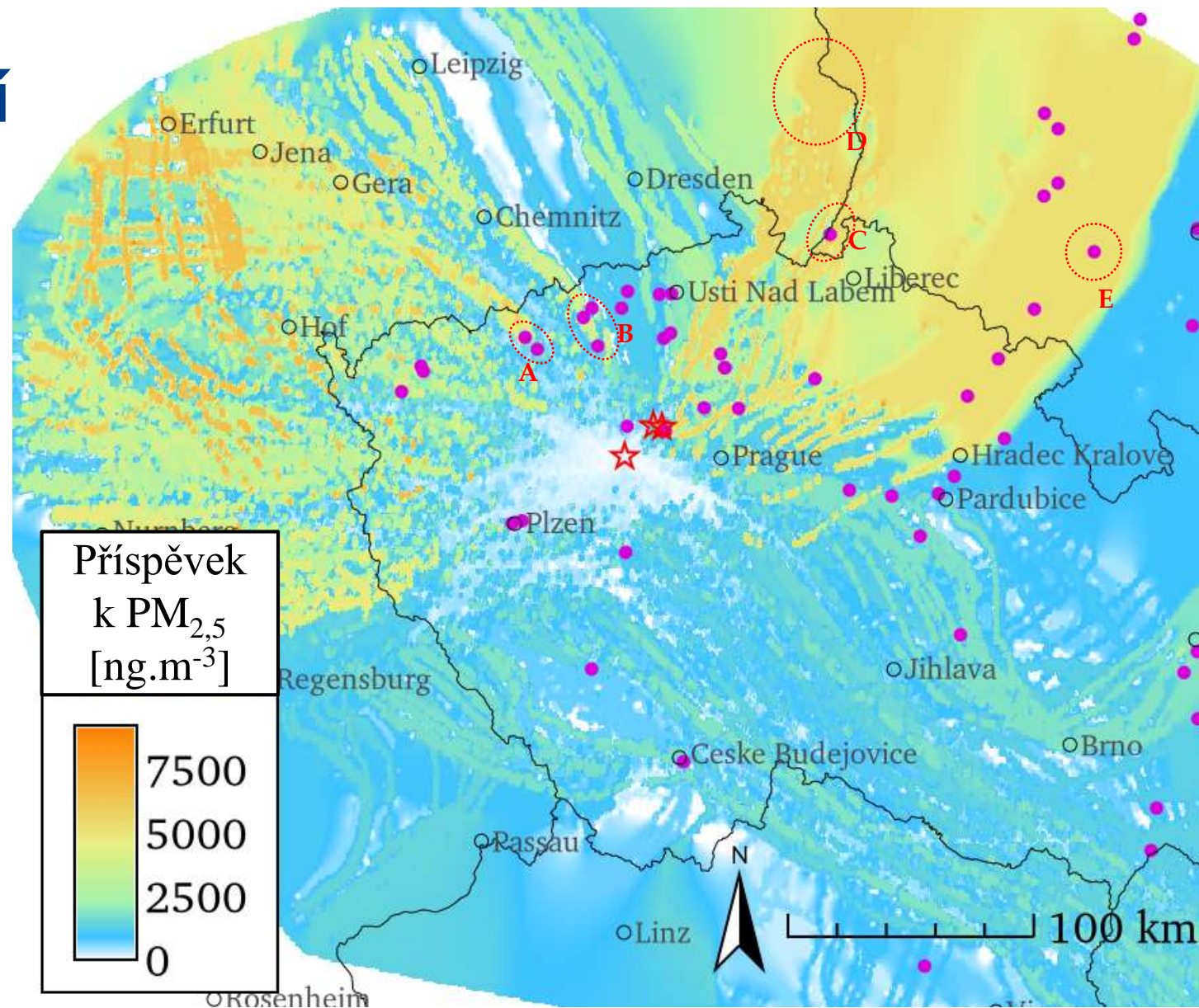

>75 % z domácností

Interpretace a ověření výsledků

- Nezávislé hodnocení na základě molekulárních markerů (hopany, PAH)
- Hromadné zpracování zpětných trajektorií
- PSCF
- CWT

Obr: Zpracování zpětných trajektorií pro faktor „other sulphates“

Hlavní závěry

- Malé rozdíly mezi lokalitami z hlediska $PM_{2,5}$
- Velké sezonní rozdíly $PM_{2,5}$, B[a]P, As, EC, OC, NH_4^+ , NO_3^- , aj.
- Nejvýznamnějším lokálním zdrojem $PM_{2,5}$ bylo vytápění domácností, druhým nejvýznamnějším regionální a nadregionální faktory, z nich energetika 10–15%, doprava 5–25 % (včetně sekundárních částic)
- Dominantním zdrojem B[a]P bylo vytápění domácností, doprava do 10 %, dálkový přenos málo významný
- Zdrojem As bylo vytápění domácností, hlavně specifickým hnědým uhlím
- Lokální anomálie As jsou v zájmovém území pravděpodobně obvyklé

Doporučení

- Receptorové modelování využívat jako plnohodnotný nástroj k hodnocení příčin znečištění (ověřen soulad s CTM)
- Posílit modernizaci individuálního vytápění domácností pevnými palivy (odstavit ty správné kotle) – pozitivní dopad na PM, B[a]P a As
- Pokračovat ve snižování emisí NO_x a SO_2 z LCP (významné snížení sekundárních PM)

Děkuji za pozornost

Ing. Radim Seibert

✉ *radim.seibert@chmi.cz*

Další informace:

Seibert, R.; Nikolova, I.; Volná, V.; Krejčí, B.; Hladký, D. Source Apportionment of PM_{2.5}, PAH and Arsenic Air Pollution in Central Bohemia. *Environments* **2021**, 8, 107.

<https://doi.org/10.3390/environments8100107>